

OVERWEGING: **GEHEELD WORDEN**

DATUM : 13 oktober 2019

VOORGANGER: Iemke Epema

EERSTE LEZING : uit het boek 2 Koningen 5, 9 - 17

EVANGELIE: Lucas 17, 11 - 19

Overweging

Als jij iets voor iemand doet, verwacht je dan ook een bedankje? Kun je er tegen als dat uitblijft? Er zijn mensen die vooral dingen voor anderen doen vanwege de dank die ze daar zelf mee kunnen oogsten. Ook in de kerk is dat een bekend verschijnsel. O wee als die dank uitblijft of in hun ogen onvoldoende is, dan kunnen mensen zich bitter beklagen. Want wat ze doen wordt niet op waarde geschat.

Eigenlijk had ik nooit zo goed begrepen waarom Jezus het zo belangrijk vindt dat die ene man terugkomt om hem voor zijn genezing te bedanken. Eerlijk gezegd vond ik het een beetje flauw dat hij zich zo beklaagde over de andere negen die niet terugkwamen. Zij deden toch alleen maar precies wat hij hen had opgedragen, -ze gingen meteen naar de priester. Is het niet een heel onredelijk om hen omdat ze niet terugkomen direkt maar als ondankbaar weg te zetten? Is Jezus soms ook zo iemand die altijd persé bedankt wil worden? Waarom ligt in dit verhaal zo de nadruk op dat danken?.

Geloven begint met danken, zegt de protestantse theoloog Miskotte in De weg van het gebed. Niet, zoals wij vaak denken, met zoeken en vragen, maar met danken. Geloof wordt geboren uit het besef dat dit leven, dat alles wat is, een gave is, die zijn grond heeft niet in ons, maar in een macht die boven ons uitgaat. Miskotte zegt dat heel mooi, vind ik, in een beetje plechtige, maar wel prachtige taal: Geloven is het beamen van het wonder van het leven, als antwoord dat spontaan in ons hart ontspringt, zonder dat we er van tevoren over nagedacht hebben, dat niet komt door overweging of besluit, maar dat ons ingegeven wordt.

Wat mij in dit verhaal zo treft in het gebaar van de ene man in het verhaal is het spontane ervan. Wat hij doet hoeft hij helemaal niet te doen, het is hem door niemand opgedragen, maar er is blijkbaar iets in hemzelf waardoor hij wel zo moet reageren, met luide stem verheerlijkte hij God.

Dank, dankbaarheid is niet een aardig extra, een uiting van beleefdheid die ook achterwege zou kunnen blijven. Het is de stof waarvan geloven is geweven. Het ervaren van dit leven als gave betekent dat je beseft dat niets in dit leven van jou komt en jou toebehoort als een recht dat je op zou kunnen eisen. Het betekent ook dat je het leven niet hoeft te verdienen, eerst zelf van alles moet doen om het te mogen ontvangen.

Met zijn genezing ontvangt Naäman het leven opnieuw als een geschenk. Maar oh wat is dat ontvangen lastig voor hem, wat kost het hem een moeite om zich eraan over te geven. Eerst wil hij zijn genezing verdienen door een moeilijke opdracht te vervullen, en hij wordt boos als wat hij moet doen heel simpel blijkt. Alleen maar zich onderdompelen in de Jordaan, in de rivier die het symbool is van de levengevende en reddende God van Israel. En dan wil hij de profeet persé geschenken geven, om hem terug te betalen voor zijn genezing, iets wat Elisa pertinent weigert. Daarop neemt hij aarde mee van die plek waar hij het leven terugkreeg om thuis een dankoffer te brengen.

Want het enige gelovige antwoord dat past op het geschenk van het leven is dankbaarheid. Een antwoord dat bevrijdend en helend is voor jezelf.

Er zijn mensen die hun hele leven krampachtig bezig zijn om hun eigen bestaansrecht te bewijzen door zoveel mogelijk te presteren, door steeds maar goede dingen te doen, door grote offers te brengen. Ze durven niet te geloven dat ze hier zomaar mogen zijn, ze moeten hun recht van leven en de liefde van anderen verdienen. Zo iemand was Luther toen hij nog monnik was, voortdurend in de weer met biechten, met boete doen, met door goede werken te proberen zijn eigen leven te rechtvaardigen en hij werd wanhopig door de onmogelijkheid van deze opgave. Tot hij plotseling begreep dat je het leven never en nooit kunt verdienen maar dat je het hebt gekregen. Dat was voor hem zo'n ongelooflijke helende en bevrijdende ontdekking dat hij het zijn leven lang uit is blijven dragen: dat wij leven uit wat ons gegeven is. Het woord uit de christelijke traditie daarvoor is genade. Het is misschien een ouderwets en beladen woord. Maar ik denk dat waar dat woord voor staat nog steeds onmisbaar is.

Er zijn kinderen die denken dat ze wat hun ouders voor hen hebben gedaan op de een of andere manier met hun eigen leven moeten goedmaken, terugbetalen. Dat drukt als een zware last op hen. En nog erger, er zijn ouders die van hun kinderen voor dat wat zij allemaal voor hen gedaan hebben dankbaarheid eisen, alsof het allemaal één groot offer was. Er zijn vriendschappen die het woord eigenlijk niet verdienen waarin alles voortdurend op een goud schaalte afgewogen wordt, waar men nooit zomaar iets van elkaar aan kan nemen, waar elk gebaar van hulp beantwoord moet worden met een materieel of ander blijk van dank, zodat beide kanten steeds volledig quitte staan. Hoewel beide partijen voortdurend bezig zijn elkaar te bedanken, is er in zulke relaties in werkelijkheid geen plaats voor dankbaarheid, want alles is erop gericht om elkaar vooral maar niets verschuldigd te zijn.

En dat is in feite een manier van de ander op afstand willen houden, van niet werkelijk met elkaar te maken willen hebben. Want, -en daarbij hoef je maar te denken aan de mensen die je zelf het meest dierbaar zijn, met wie je je het diepst verbonden voelt-, juist het gevoel van dankbaarheid vormt een wezenlijk bestanddeel van iedere relatie die werkelijk iets betekent. Het is de allerdiepste band.

En juist als er dingen misgaan in het leven, als er ziekte is, als er problemen zijn en er verstoringen optreden, kun je dat heel sterk ervaren. Als alles van een leien dakje gaat kun je denken dat je het toch maar mooi voor elkaar hebt en dat je dat aan jezelf te danken hebt.

Als er scheuren en breuken zijn, als er verdriet is dat om heling vraagt, juist dan besef je dat je jezelf niet genoeg bent, dat je aangewezen bent op anderen en de Ander.

Pa als je gaat leven vanuit dat besef kun je worden geheeld. En dan word je ook vrij om zelf te geven. Want dat is de enig mogelijke houding die past bij de dankbaarheid. Als je dan goede dingen probeert te doen is dat niet om daarmee je eigen bestaansrecht te verdienen, maar uit de behoefte om te antwoorden op iets dat jou is geschonken. Als jij dan op jouw manier goed kunt zijn voor een ander is dat niet een eigen prestatie waarvoor je erkenning of dank wilt oogsten, maar iets dat voortvloeit uit de bron waaruit je zelf ontvangen hebt en die je verbindt met al wat leeft.